

ZABEZPIECZENIA I OCHRONA PRZED PROMIENIOWANIEM JONIZUJĄCYM

OPRACOWANIE: MATEUSZ MROZIŃSKI

Promieniowanie jonizujące

Źródła promieniowania :

- naturalne (promieniowanie kosmiczne, ziemskie, wewnętrzne)
- sztuczne (wytworzone przez człowieka, pochodzące z ludzkich działań)

Rodzaje i właściwości promieniowania :

- promieniowania alfa
- promieniowania beta
- neutronowe
- fotony gamma
- promieniowanie rentgenowskie X

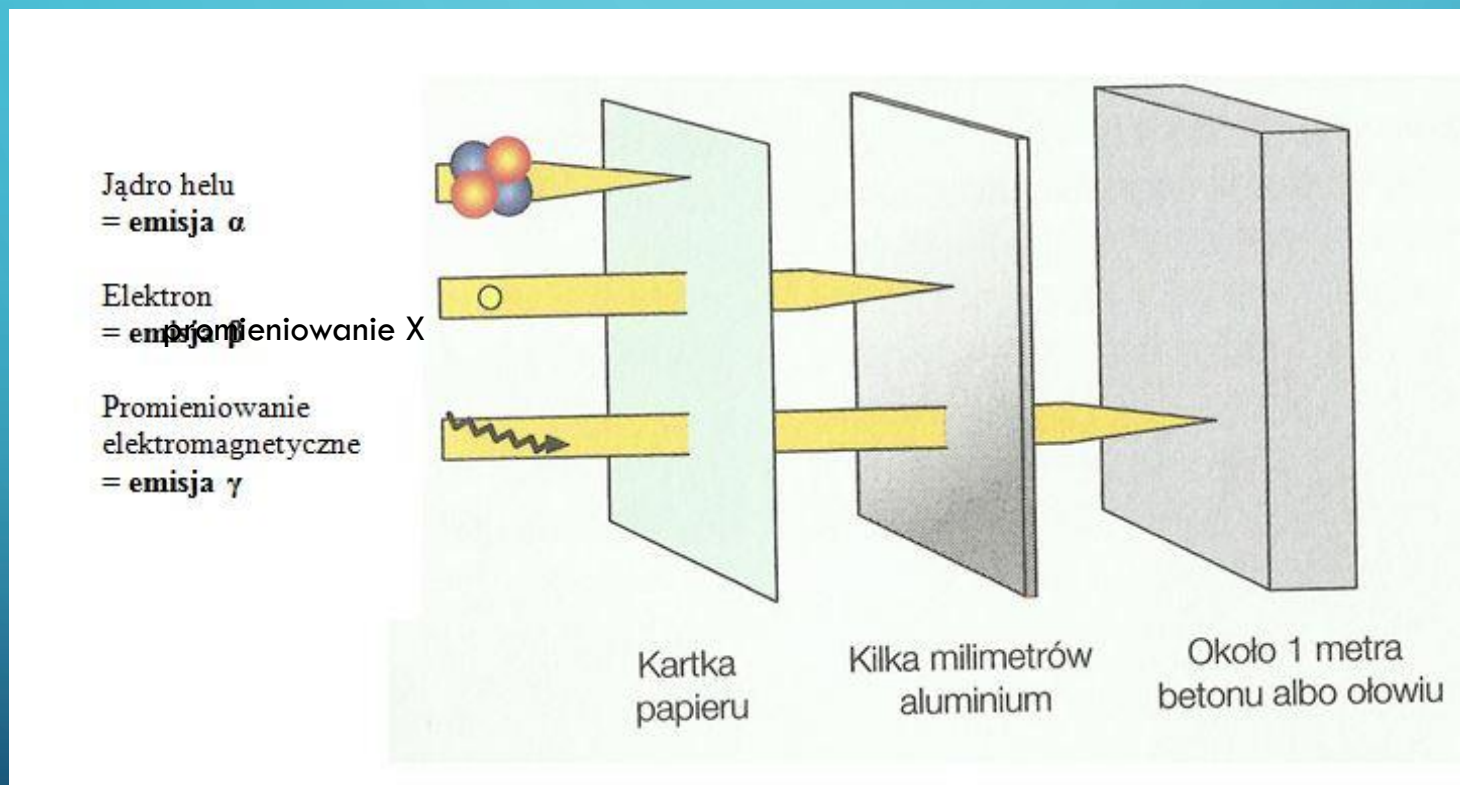
Promieniowanie jonizujące może jonizować materię na dwa sposoby:

- bezpośrednio
- pośrednio

Promieniowanie jonizujące bezpośrednio, to strumień cząstek obdarzonych ładunkiem elektrycznym jonizujących głównie przez oddziaływanie kulombowskie.

Promieniowanie jonizujące pośrednio to promieniowanie składające się z obiektów nieposiadających ładunku elektrycznego. Jonizuje ono materię poprzez oddziaływania inne niż kulombowskie.

Promieniowanie jonizujące wykazuje różny stopień przenikliwości przez materię

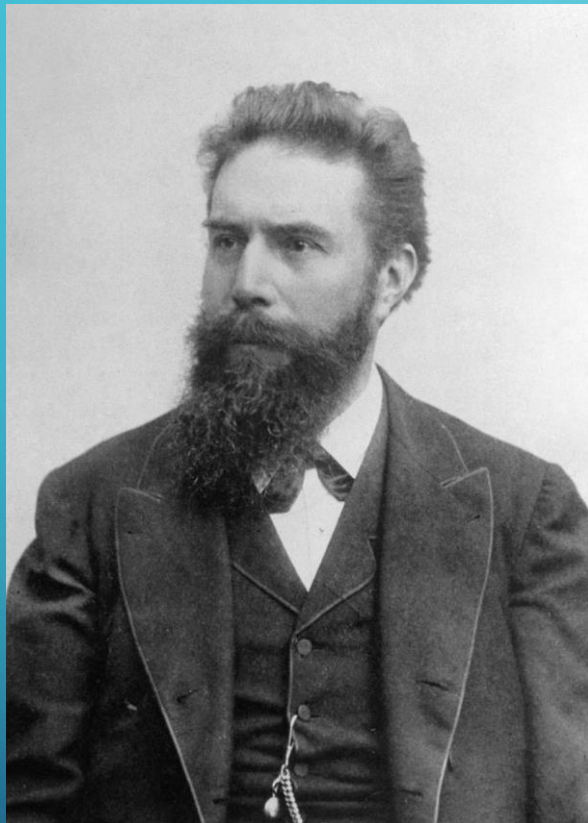
Źródło : <https://energiaim.pl/2016/10/promieniowanie-jonizujace-rodzaje-znaczenie/>

Promieniowanie jonizujące w życiu codziennym

Rozkład dawki promieniowania w Polsce na poszczególne składowe	
0,00007 mSv	Dawka otrzymana przy przechodzeniu przez bramkę na lotnisku
0,002 mSv	Średnia roczna dawka dla mieszkania w pobliżu elektrowni jądrowej
0,0037 mSv	Dawka otrzymana w trakcie lotu Los Angeles - Nowy Jork
0,14 mSv	Dawka otrzymana przy prześwietleniu klatki piersiowej
0,9 mSv	Średnia skumulowana dawka życiowa dla całego ciała, jaką otrzymał statystyczny Polak po awarii w Czarnobylu
2-4 mSv	Dawka otrzymana przy badaniu mammograficznym

Źródło : <https://www.gov.pl/web/polski-atom/promieniowanie-jonizujace-w-zyciu-codziennym>

PROMIENIOWANIE RENTGENOWSKIE X

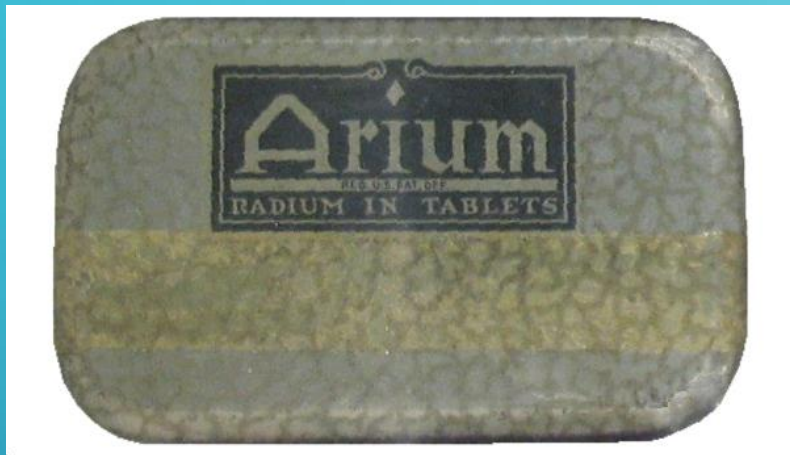

Wilhelm Röntgen – fizyk

Prześwietlenie ręki żony Berty Wilhelma Röntgen

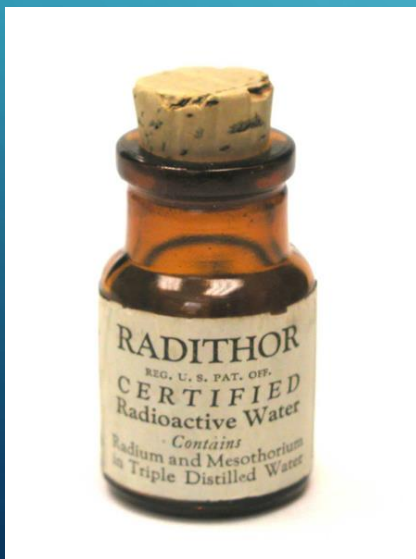
RADIOAKTYWNE PRZEDMIOTY CODZIENNEGO UŻYTKU

TABLETKI RADOWE „ARIUM”

DORAMAD

WODA RADOWA RADITHOR

Czy potrzebujemy ochrony przed promieniowaniem jonizującym?

Brain: May cause seizures

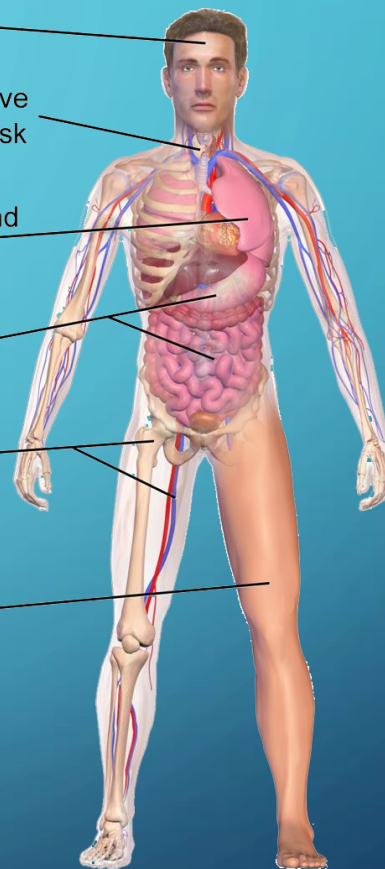
Thyroid gland: Absorbs radioactive iodine increasing thyroid cancer risk

Lungs: Inflammation, scarring, and possible cancer risk

GI Tract: Internal bleeding

Bone marrow and blood vessels: Loss of white blood cells increasing risk of infection

Skin: Burns from acute exposure

Selected Risks from Radiation Sickness

źródło: UNSCEAR 2000

Czy potrzebujemy ochrony przed promieniowaniem jonizującym?

Choroba popromienna

Choroba popromienna to zespół zmian chorobowych wywołanych działaniem na organizm promieniowania jonizującego. Objawy i skutki choroby popromiennej zależą przede wszystkim od wchłoniętej przez organizm dawki promieniowania jonizującego. Choroby popromiennej nie należy mylić z odczynem popromiennym, który jest działaniem niepożądanym radioterapii.

OCHRONA PRZED PROMIENIOWANIEM JONIZUJĄCYM

Ochrona przed promieniowaniem jonizującym obejmuje tylko te rodzaje źródeł i te sytuacje, które poddają się regulacji.

Ochrona radiologiczna to całokształt działań i przedsięwzięć zmierzających do zapobiegania narażeniu ludzi i środowiska na promieniowanie jonizujące, a w przypadku braku możliwości zapobieżenia takiemu narażeniu, działania zmierzające do ograniczenia szkodliwego wpływu tego promieniowania na zdrowie przyszłych pokoleń (skutki genetyczne)

„Nie wolno dopuścić żadnej praktyki związanej z ekspozycją, dopóki praktyka ta nie przyniesie dostatecznej korzyści osobom eksponowanym lub społeczeństwu, przewyższając straty w postaci radiacyjnego uszczerbku na zdrowiu, związanego z tą praktyką”-sformułowane zalecenie przez Międzynarodową Komisję Ochrony Radiologicznej ICRP

OCHRONA PRZED PROMIENIOWANIEM JONIZUJĄCYM

Podstawowe zasady ochrony radiologicznej, to:

- im krótszy czas przebywania w pobliżu źródła promieniowania tym mniejsza dawka,
- im dalej od źródła promieniowania tym bezpieczniej,
- osłona osłabia promieniowanie.

Kontrolowaniem promieniowania jonizującego należy do zadań
Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki (PAA)

OCHRONA PRZED PROMIENIOWANIEM JONIZUJĄCYM

Kategorie narażenia zawodowego:

Pracownicy zatrudnieni w warunkach narażenia na promieniowanie jonizujące zostali zaszeregowani do dwóch kategorii: „A” i „B”, ze względu na stopień narażenia a miejsca pracy podzielono na tereny kontrolowane i tereny nadzorowane.

Kategoria A obejmuje pracowników, którzy mogą być narażeni na dawkę skuteczną przekraczającą 6 mSv (milisiwertów) w ciągu roku lub na dawkę równoważną, przekraczającą trzy dziesiąte wartości dawek granicznych dla soczewek oczu, skóry i kończyn.

Kategoria B obejmuje pracowników, którzy mogą być narażeni na dawkę skuteczną przekraczającą 1 mSv w ciągu roku lub na dawkę równoważną, równą jedną dziesiątą wartości dawek granicznych dla soczewek oczu, skóry i kończyn.

Pracownicy są zaliczani do kategorii A lub B przez kierownika jednostki organizacyjnej, w zależności od przewidywanego poziomu narażenia.

OCHRONA PRZED PROMIENIOWANIEM JONIZUJĄCYM

W celu dostosowania działań i środków ochrony radiologicznej pracowników do wielkości i rodzajów zagrożeń wprowadzono podział lokalizacji miejsc pracy na:

- tereny kontrolowane, na których istnieje możliwość otrzymania dawek określonych dla pracowników kategorii A, istnieje możliwość rozprzestrzeniania się skażeń promieniotwórczych lub mogą występować duże zmiany mocy dawki promieniowania jonizującego,
- tereny nadzorowane, na których istnieje możliwość otrzymania dawek określonych dla pracowników kategorii B i które nie zostały zaliczone do terenów kontrolowanych.

OCHRONA PRZED PROMIENIOWANIEM JONIZUJĄCYM

Ocena narażenia pracowników powinna być prowadzona na podstawie kontrolnych pomiarów dawek indywidualnych lub pomiarów dozymetrycznych w środowisku pracy.

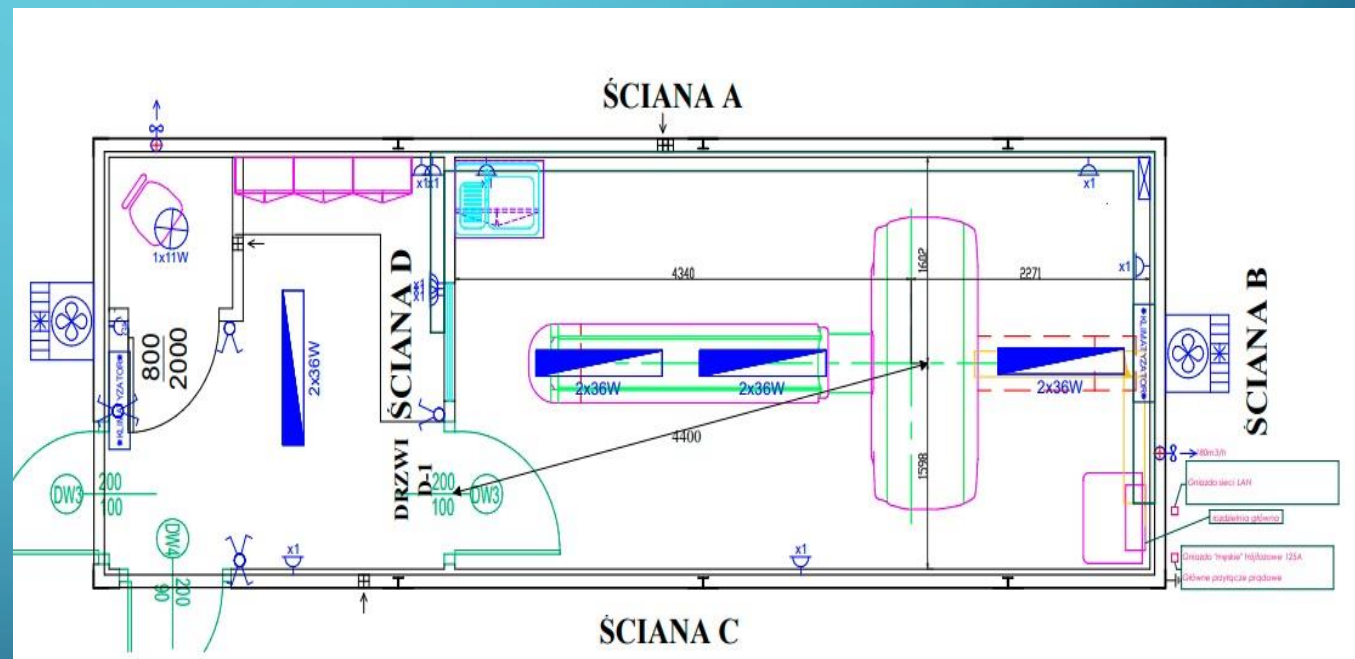
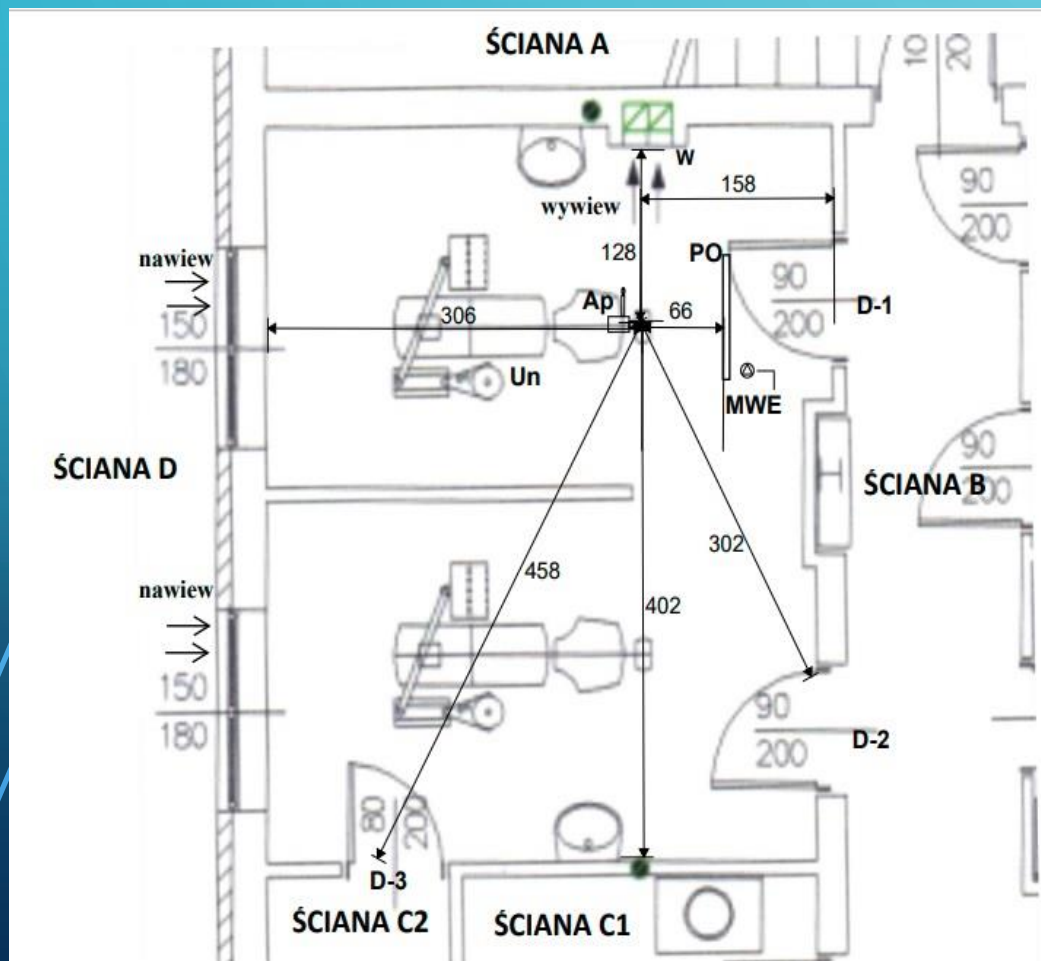
Oceny narażenia osób zatrudnionych w warunkach narażenia na promieniowanie jonizujące dokonuje się raz na trzy miesiące, a jeżeli okres zatrudnienia w tych warunkach jest krótszy niż trzy miesiące, po jego zakończeniu. Raz w roku dokonuje się oceny narażenia osób z ogółu ludności.

Pomiary dawek indywidualnych są dokonywane przez podmioty mające akredytację.

Przyrządy dozymetryczne stosowane do kontroli i oceny narażenia, nie podlegające obowiązkowi kontroli metrologicznej określonej w przepisach o miarach, powinny mieć świadectwo wzorcowania. Świadectwo wzorcowania wydaje laboratorium pomiarowe akredytowane w tym zakresie.

ZABEZPIECZENIA PRZED PROMIENIOWANIEM JONIZUJĄCYM

PROJEKTY OSŁON STAŁYCH PRZED PROMIENIOWANIEM JONIZUJĄCYM

ZABEZPIECZENIA PRZED PROMIENIOWANIEM JONIZUJĄCYM

Najbardziej odpowiednie materiały spełniające osłonność to :

- blacha ołowiana o odpowiednim równoważniku dostosowanym dla odpowiedniego rodzaju promieniowania
- cegła pełna o grubości minimum 25 cm
- beton o grubości minimum 20 cm

Najmniej odpowiednie materiały spełniające osłonność to :

- drewno
- aluminium
- płyty karton-gipsowe

Materiały budowlane o dużej gęstości stanowią lepszą ochronę przed promieniowaniem jonizującym

ZABEZPIECZENIA PRZED PROMIENIOWANIEM JONIZUJĄCYM

Każdy aparat rtg jako źródło promieniowania musi mieć zaakceptowany projekt osłon stałych przed promieniowaniem jonizującym przez Wojewódzką Stację Sanitarno – Epidemiologiczną w danym województwie w Polsce.

Oprócz tego :

- wykonane testy odbiorcze i specjalistyczne urządzenia rtg
- pomiary mocy dawki wokół pracowni rtg w której jest zamontowany aparat rtg
- odpowiednio przeszkolony personel posiadający wiedzę z obsługi urządzenia,

Wszystkie dokumenty w/w trzeba złożyć w Wojewódzkiej Stacji Sanitarno Epidemiologicznej, aby uzyskać zezwolenie na uruchomienie aparatu rtg oraz pracowni rtg

ZABEZPIECZENIA PRZED PROMIENIOWANIEM JONIZUJĄCYM

Czy są możliwe pozytywne skutki promieniowania jonizującego ?

Hormeza radiacyjna – postulowany korzystny wpływ małych dawek promieniowania jonizującego na żywe organizmy, polegający m.in. na zmniejszeniu prawdopodobieństwa zachorowania na nowotwory złośliwe i inne choroby o podłożu genetycznym oraz stymulacji wzrostu oraz procesów naprawczych w komórkach

DZIĘKUJE ZA UWAGĘ